صد صحنه گفتگو

۱۰۰ الگو برای صحنه‌های گفتگو
در فیلم‌های سینمایی

«کریستوفر کن ورتی»

مترجم: مسعود مدنی

www.ketab.ir

شناسه: کنورتی، کریستوفر، ۱۹۶۸ - م.
Kenworthy، Christopher
عنوان و نام پدیدآور: صد صحنه گفتگو: ۱۰۰ الگو برای صحنه‌های گفتگو در فیلم‌های سینمایی/ کریستوفر کن‌ورتی؛ مترجم مسعود مدنی.
مشخصات نشر: تهران: تالاش‌خرد، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری: ۱۸۰ ص.
شابک: ۴-۶۰۰-۶۸۹۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
یادداشت: عنوان اصلی: Master shots. Vol. 2 : 100 ways to shoot great dialogue scenes.
موضوع: فیلم‌برداری
موضوع: سینما — تهیه و کارگردانی
موضوع: گفتگو در سینما
شناسه افزوده: مدنی، مسعود، مترجم
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴TR۸۵۰ ۴ص۱
رده‌بندی دیویی: ۷۷۷
شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۹۸۱۴۴

www.ketab.ir

صد صحنه گفتگو

۱۰۰ الگو برای صحنه های گفتگو در فیلم های سینمایی

نویسنده: کریستوفر کن ورتی

مترجم: مسعود مدنی

صفحه آرایی و طراحی جلد: شبنم ترابی پاریزی

مدیر تولید: مهدی محمد حسینی

نظارت چاپ: محمد خالق ردد

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سینه پیمان

نوبت چاپ: اول، تابان خرد،۱۳۹۴

تیراژ: ۵۰۰ جلد

شابک: ۴-۸-۹۴۸۹۰-۶۰۰-۹۷۸

آدرس: تهران. شهرک آپادانا. بلوک ۱۲. ر... ی ۳ همکف شرقی

تلفن: ۰۹۱۲۵۰۷۹۴۶۱-۴۴۶۴۹۶۷۱

www.ketab.ir

■ **مقدمه** ---- ۱۰
■ **چگونگی استفاده از کتاب** ---- ۱۳
■ **در مورد تصاویر هر بخش** ---- ۱۳

■ **بخش ۱: برخورد یا تقابل**

۱-۱ میزانسن تهدید آمیز ---- ۱۶
۱-۲چارچوب درب در صحنه ---- ۱۸
۱-۳ وضعیت غیرمتقارن بازیگران ---- ۲۰
۱-۴ شکستن خط فرضی ---- ۲۲
۱-۵ مانع تصویری در صحنه ---- ۲۴
۱-۶ جابه جایی بازیگران با یکدیگر ---- ۲۶
۱-۷ چرخش ناگهانی ---- ۲۸
۱-۸ چرخش غیرمنتظره دوربین به برش ---- ۳۰
۱-۹ صحنه پردازی در عمق تصویر ---- ۳۲
۱-۱۰رویارویی ---- ۳۴

■ **بخش۲: تنش فزاینده**

۲-۱ چرخش دوربین در اطراف صحنه گفتگو ---- ۳۸
۲-۲ فضای بسته ---- ۴۰
۲-۳ اغراق در ارتفاع دوربین ---- ۴۲
۲-۴ چرخش نمایشی دوربین ---- ۴۴
۲-۵ گفتگوی محرمانه ---- ۴۶
۲-۶ دو شخصیت گفتگوگر در یک طرف تصویر ---- ۴۸
۲-۷ تمرکز روی یک شخصیت ---- ۵۰
۲-۸ تغییر ارتفاع دوربین ---- ۵۲
۲-۹ فضای «تنگناهراسانه» ---- ۵۴
۲-۱۰ دنبال کردن شخصیت با دوربین ---- ۵۶

■ **بخش۳: رویارویی برای تصاحب قدرت**

۳-۱ جهت باختگی ---- ۶۰
۳-۲ نمابندی در اطرف در ---- ۶۲
۳-۳ تعویض زاویه ---- ۶۴
۳-۴ آستانه بیرونی/ درونی ---- ۶۶
۳-۵ نشان دادن فضا از دو زاویه متقابل ---- ۶۸
۳-۶ تعقیب شخصیت ---- ۷۰
۳-۷ زاویه جانبی از شخصیت ---- ۷۲

■ **بخش۴: گفتگوی گروهی**

۴-۱ زاویه اصلی ---- ۷۶
۴-۲ خط توجه اصلی ---- ۷۸
۴-۳ محور گروهی ---- ۸۰

www.ketab.ir

۴-۴ شخصیت مرکزی ---- ۸۲
۴-۵ در طول خط توجه ---- ۸۴
۴-۶ خط سه نفره ---- ۸۶
۴-۷ خط اصلی ---- ۸۸
۴-۸ دوربین ثابت ---- ۹۰
۴-۹ میز گرد ---- ۹۲
۴-۱۰ افزایش شخصیت های صحنه گفتگو ---- ۹۴

■ بخش۵: ایجاد ارتباط بین شخصیت ها

۵-۱ عدسی با فاصله کانونی بلند ---- ۹۸
۵-۲ مانع ---- ۱۰۰
۵-۳ چهره برگشته ---- ۱۰۲
۵-۴ زاویه پیوسته تغییر یابنده ---- ۱۰۴
۵-۵ دوباره به شخصیت پردازیم ---- ۱۰۶
۵-۶ صحنه‌های زد و خورد ---- ۱۰۸
۵-۷ شخصیت یک غریبه در صحنه ---- ۱۱۰
۵-۸ بازی با فضا ---- ۱۱۲
۵-۹ ضرباهنگ صحنه ---- ۱۱۴
۵-۱۰ بازهم خطابه ---- ۱۱۶

■ بخش۶: افشای نکات طرح داستانی

۶-۱ تنوع در ارتفاع دوربین ---- ۱۲۰
۶-۲ برش به نمای نزدیک ---- ۱۲۲
۶-۳ زاویه سخت معکوس ---- ۱۲۴
۶-۴ چهره به چهره ---- ۱۲۶
۶-۵ چهره و نگاه به بالا ---- ۱۲۸
۶-۶ بازگشت به پس زمینه ---- ۱۳۰
۶-۷ مانع نامرئی ---- ۱۳۲
۶-۸ عدم تماس چشمی ---- ۱۳۴
۶-۹ بازگشت به پس زمینه ---- ۱۳۶
۶-۱۰ چرخش ساده دوربینی ---- ۱۳۸

■ بخش۷: گفتگو هنگام حرکت شخصیت ها

۷-۱ گفتگو هنگام حرکت شخصیت‌ها در پلکان مارپیچ ---- ۱۴۲
۷-۲ با شتاب از کناریکدیگر گذشتن ---- ۱۴۴
۷-۳ برگشتن چهره بازیگر به سوی دوربین ---- ۱۴۶
۷-۴ پشت به دوربین ---- ۱۴۸
۷-۵ توجه متقابل ---- ۱۵۰
۷-۶ فضای باز ---- ۱۵۲
۷-۷ زمانی که یک شخصیت به دنبال شخصیت دیگر است ---- ۱۵۴
۷-۸ تعقیب راهپیمایی بازیگران با دوربین متحرک از زاویه مایل ---- ۱۵۶
۷-۹ تکرار چرخش دوربین ---- ۱۵۸
۷-۱۰ دوربین متحرک تابع شخصیت ---- ۱۶۰

www.ketab.ir

■ **بخش۸: لحظه‌های بسیار عاطفی**

۸-۱ بحث و جدل در حال حرکت ---- ۱۶۴
۸-۲ افشای خبر ناخوشایند به چهره بهت زده ---- ۱۶۶
۸-۳ حرکت دوربین به طرف چهره ---- ۱۶۸
۸-۴ فاصله های متفاوت دوربین با بازیگران ---- ۱۷۰
۸-۵ فاصله گرفتن دوربین از شخصیت‌ها ---- ۱۷۲
۸-۶ حرکت دوربین همراه با چرخش چهره شخصیت ---- ۱۷۴

■ **بخش۹: محرمیت- صمیمیت**

۹-۱ نزدیک شدن دوربین به بازیگران ---- ۱۷۸
۹-۲ چهره‌های نزدیک به هم ---- ۱۸۰
۹-۳ نمای سر [illegible] ---- ۱۸۲
۹-۴ دوربین مرتفع تر از شخصیت ---- ۱۸۴
۹-۵ حرکت [illegible] دوربین به جلو ---- ۱۸۶
۹-۶ زمزمه ---- ۱۸۸
۹-۷ زاویه جانبی مشترک ---- ۱۹۰
۹-۸ تمرکز به نقطه‌ای [illegible] ---- ۱۹۲
۹-۹ زاویه نزدیک و از پایین ---- ۱۹۴
۹-۱۰ زوایای دوگانه ---- ۱۹۶
۹-۱۱ زاویه لولایی ---- ۱۹۸

■ **بخش۱۰: از فاصله طولانی**

۱۰-۱حرکت بازیگر تنها ---- ۲۰۲
۱۰-۲ تماشای نقطه‌ای در دوردست ---- ۲۰۴
۱۰-۳ حرکت‌های متضاد ---- ۲۰۶
۱۰-۴ احساس مکان ---- ۲۰۸
۱۰-۵ چرخش شخصیت در کنار دیوار ---- ۲۱۰

■ **بخش۱۱: صحنه پردازی خلاقه**

۱۱-۱پیکر برگشته بازیگر ---- ۲۱۴
۱۱-۲ تبادل حرکتی ---- ۲۱۶
۱۱-۳ حرکت دوربین به عقب ---- ۲۱۸
۱۱-۴ زاویه‌های مورب ---- ۲۲۰
۱۱-۵ اتاق های جداگانه ---- ۲۲۲
۱۱-۶ گفتگو در دوردست ---- ۲۲۴
۱۱-۷ زاویه بازگشتی غیرمنتظره ---- ۲۲۶
۱۱-۸ حرکت در درون صحنه ---- ۲۲۸
۱۱-۹ آشکار کردن شخصیت در پس زمینه ---- ۲۳۰
۱۱-۱۰ حرکت دوربین به میان شخصیت‌ها ---- ۲۳۲
۱۱-۱۱ پشت سرگذاشتن فاصله جدایی ---- ۲۳۴

■ **در پایان**

www.ketab.ir

مقدمه:

بسیاری بر این باورند که برای ساخت یک فیلم سینمایی، تنها بودجه کلان ضروری است. هدف من در این کتاب اینست که نشان دهم که شکل سینمایی یک فیلم ربطی به بودجه آن ندارد. آنچه یک صحنه سینمایی نیرومند را تشکیل می دهد محل دوربین و محل استقرار بازیگران در صحنه و هدایت آنهاست.

هدف من در کتاب این است که نشان دهم که با مهارت های فراگرفته در این کتاب می توانید صحنه های گفتگو را چنان نیرومند و موثر که در خور آنهاست، ارائه دهید به طریقی که تمام نکات داستانی، احساسات نمایشی و تمام زیر و بم های مفهومی با وضوح کامل به بیننده منتقل شود و درعین حال شما در مقام کارگردان از بازیگران خود بهترین بازی ها را اخذ کنید.

پس از اولین چاپ این کتاب، منتقدان بی درنگ نقدهای مثبت فراوانی بر آن نوشتند و متن به عنوان کتابی پرفروش به اثبات رسید. به عنوان نویسنده از سینماگران ای میل های فراوانی دریافت کردم که نوشتند که چگونه کتاب چشمشان را به ساخت و بنای نماهای مختلف باز کرده است. بسیاری نوشتند که هیچ وقت نمی دانستند که این همه اندیشه در ساخت و بنای نماهای صحنه به کار می رود. سایرین نوشتند که نمی دانستند که انتخاب زاویه دوربین در صحنه چنین در سطوح مختلف مفهوم موثر است. جای خوشحالی است که بسیاری سینماگران پس از مطالعه کتاب می خواستند باز هم بیشتر به رمز و راز حرفه شان پی ببرند.

تنها چند ماه پس از چاپ کتاب، کتاب متن مهم آموزشی مدارس سینمایی بدل شد. بزودی شاهد بودم که بسیاری فیلم های دانشجویی به دلیل مطالعه کتاب، بهبود کیفی عمده ای پیدا کردند. سینماگرانی که جایزه سینمایی دریافت می کردند برای من می نوشتند که چگونه مطالعه کتاب در خلق صحنه های سینمایی به یاری شان آمده. حتا در کمال شگفتی برخی کارگردانان هالیوودی (که آثارشان را سالها ستایش کرده بودم) برایم نوشتند که چگونه بسیاری از آنچه در کتاب خوانده بودند، به یاری شان آمده است. حتا یکی از کارگردانان برایم نوشت که دیگر بدون کتاب من هیچ وقت به سر صحنه نمی رود.

البته به نظر من این کتاب متنی نیست که کارگردان بخواهد صحنه های آن را در اثرش کپی کند، بلکه کتاب می خواهد چشم سینماگر را به تکنیک ها برای خلق گیراترین اثرات نمایشی، باز کند. کتاب همه کس را تشویق می کند که روش های ارائه شده در کتاب را با شیوه های نوین خود ترکیب کرده و به این طریق روش های اصیل و نوینی برای خود پیدا کنند. با این وجود یک پرسش مشخص در کتاب مطرح شده که بارها و بارها در کتاب مطرح می شود. همه کسانی که کتاب را خوانده‌اند از من می پرسیدند: بهترین روش ارائه یک صحنه گفتگو چیست؟ در پاسخ باید بگویم که یک فیلم بلند صحنه های خوب گفتگو کارآیی ندارد. این کتاب روش‌هایی را توصیه می کند که صحنه های گفتگو را زندگی و جان تازه ای بخشد.

گرچه جلد اول این مجموعه، هم از بسیاری جهات به صحنه های گفتگو می پردازد، اما حوزه آن تنها صحنه های گفتگو نبود. پس از انتشار جلد اول این کتاب (نماهای اصلی- جلد اول) موفق به کارگردانی یک فیلم سینمایی شدم، با طرح های تولیدی مختلفی همکاری داشته و شیفته صحنه های گفتگوهایشان شدم. پس از آن تصمیم گرفتم روش های مهم فیلمبرداری صحنه های گفتگویی را نیز کشف کنم که اصل و جوهر فیلمنامه را به شکل تصویری به بیننده منتقل می کنند. برای این کار صدها فیلم سینمایی را تماشا کردم . فیلم هایی که عکس هایشان در این کتاب آمده را در اصل باید نه به صورت صحنه های جداگانه بلکه باید به صورت کامل تماشا کرد.

متاسفانه باید بگویم که بسیاری فیلم های سینمایی پرفروش از صحنه های گفتگویشان حداکثر استفاده را نمی برند، غالبن روش به این بترتیب است که زمانی که صحنه شروع می شود دوربین متحرک از یک نمای پرشکوه شروع کرده و سپس از حرکت باز می ایستد، بازیگران در جایشان خشک شده، روبروی هم قرارگرفته و سپس گفتگوها آغازمی شوند و در نهایت

www.ketab.ir

صحنه به پایان می رسند. اما باید دانست که بسیاری صحنه های یکنواخت گفتگو را در می توان به شکل هیجان انگیزتری فیلمبرداری و کارگردانی کرد. فقط کارگردانان برجسته دنیای سینما می دانند که در یک صحنه گفتگو، کجا دوربین و بازیگران را مستقر کنند تا بیشترین بیان نمایشی را صحنه در تصویر اخذ کنند.

صحنه های سینمایی نقل شده در این کتاب به صورت معمول نشان دهنده ساختار و نمابندی صحنه در وضعیتی است که بازیگران روبروی هم ایستاده و درحال گفتگو هستند. به طور معمول دو نمای دو بازیگر درگیرگفتگو از فاصله و زاویه یکسان فیلمبرداری می شوند، این ساخت تصویری را «زاویه/ عکس زاویه» (angle/ reverse angle) می نامیم.

روش «زاویه/ عکس زاویه» در زمانی کوتاه و بسیار سریع فیلمبرداری می شود، البته زمانی که دست اندرکاران تولید از کار روزانه خسته شده و یا کارگردان دیگر ایده ای برای پرداخت تصویری صحنه نداشته باشد، این روش کارآیی داشته و از نظر منطقی هم عمل می کند. اما یادمان باشد که این روش از نظر تصویری یکنواخت و خسته کننده است. بسیاری کارگردانان تلاش می کنند در پرداخت صحنه هایشان کارشان متفاوت از روشهای رایج باشد، اما وقتی نوبت به فیلمبرداری صحنه های گفتگو می رسد، در نهایت به روش کلاسیک یکنواخت «زاویه – عکس زاویه» متوسل می شوند.

باید گفت که در عمل هم کارگردان این روش یکنواخت صحنه های گفتگو را به دلایل بسیاری برسایر روش ها ترجیح می دهد. اولین دلیل اینست که این روش در اجرا سریع و راحت است. اگر به عنوان کارگردان دغدغه ای در مورد نورپردازی صحنه نداشته باشید، حتا می توان دو زاویه روبرو را با دو دوربین هم زمان فیلمبرداری کرد. البته غالبن تماشاگر در تماشای این صحنه ها، تا زمانی که محتوای گفتگو جالب باشد، از این اجرای تصویری گله ای ندارد و آنرا براحتی می پذیرد. فیلم های معروف و پرفروش بسیاری را می توان نام برد که در اجرای تصویری شان از این شیوه پا فراترگذاشته اند. حتمن به عنوان کارگردان با خود فکر خواهید کرد: «خب پس چرا من باید روشی متفاوت را پیش بگیرم؟»

اما کارگردانانی که می خواهند صحنه های گفتگویشان را به شیوه ای خلاقه ای به تصویر بکشند، باید در ژرفای مفهوم صحنه هایشان تامل کنند. اصل مهم اینست که نباید دوربین و یا بازیگران را برای خلق یک «شکلات چشم نواز» به حرکت درآورد. (گرچه در هر حال تماشای یک صحنه زیبا به صورت معمول جالب است، اما همیشه یادتان باشد که به عنوان کارگردان می توانید با هدایت آگاهانه شکل صحنه، مفهوم تصویری به صحنه داده و اثر تصویری خلاقه ای خلق کنید.

توصیه من: صحنه هایی را که در این کتاب آورده ام را تماشا کرده و تلاش کنید درک کنید که چرا اگر دوربین به صورت خلاقه برای ارائه گفتگو به کار درآید، صحنه های گفتگو به روش خلاقه تری ارائه خواهند شد.

اگر صحنه های گفتگو را بدرستی نمابندی کنید، در آن صورت اجرای صحنه از حالت ابتدایی به سطح بالاتری ارتقا می کند. در آن صورت مفاهیم، عواطف و درام لحظه به لحظه صحنه را بخوبی در شکل تصویری بازتاب خواهید داد.

درست است که پرداخت تصویری صحنه هیچ گاه مهمتر از گفتگوی صحنه نیست. جای تاسف است که بسیاری کارگردانان صحنه های گفتگو را با یک نمای عمومی و دوربین متحرک آغاز می کنند، اما از آن پس با روش «زاویه/ عکس زاویه» صحنه را پیش می برند. پس باید بتوانید سطح کارتان از سطح ابتدایی ارتقاء دهید.

برای این کار دشواری هایی بر سر راه شما وجود دارد. یادتان باشد که تا زمانی که بازیگران و دوربین حرکت می کنند، به احتمال صدابردار از دشواری کار گلایه کرده و از شما می خواهد همه چیز را در نمای درشت فیلمبرداری کنید. البته این کارهم شدنی است، اما به عنوان کارگردان شجاعت داشته و از همکارانتان بخواهید که آنچه شما به عنوان کارگردان از صحنه

www.ketab.ir

در ذهن دارید را تحقق بخشند. اگر بخواهید خیلی تکنیکی به صحنه نگاه کنید، بازیگران از اینکه در لحظه خاصی باید روی علامت خاصی برروی کف صحنه مستقر باشند، گلایه خواهند کرد. راه هایی برای تشویق شان پیدا کنید تا در آنان رغبتی برای عملی کردن اهدافتان درصحنه خلق کنید. مثلن به آنها بگویید که این با این روش به بهترین روش بازیگری آنان را می توان به تصویر درآورید.

جالب اینست که تمامی حرکات دوربینی یاد شده در این کتاب را می توان با هر وسیله ساده ای اجرا کرد. در ساده ترین شکل با دوربین روی دست و یا در مرحله بعد با ساده ترین گردونه ها (dolly) و درنهایت با استفاده از «بالابرها» (crane).

تکنیک های ارائه شده در کتاب را می توان به صورت مستقیم در فیلم به کار گرفت. اما من بیشتر میل داشتم که تشویقتان کنم که گامی فراتر رفته و روشهای یاد شده در کتاب را باهم ترکیب کنید و نتیجه را بسته به نیازهای فیلم به کارگیرید. پس از خواندن کتاب درک خواهید کرد که چگونه کوچکترین تغییرات قاب بندی و حرکت دروبین می تواند صحنه را دگرگون کرده و به شما امکان دهد دیدگاه شخصی خود را از صحنه تحقق بخشیده و آنرا روی پرده ارائه دهید.

کریستفر کن ورتی
نوامبر ۲۰۱۰

www.ketab.ir

چگونگی استفاده از کتاب:

روش کار به این شـکل اسـت که می توان به دنبال نمایی که به بهترین حالت متناسب با صحنه مورد نظرتان در فیلم است به بخش های جداگانه مراجعه کرد. اما در هرحال توصیه می شود که ابتدا کتاب را به تمامی از ابتدا تا انتها مطالعه کنید تا با تکنیک های گوناگون ارائه شده در کتاب آشنا شوید.

اما برای شناخت واقعی یک تکنیک و یا بخش جداگانه باید متن مربوطه را خوانده و در تصاویر ارائه شده در هر بخش تامل کنید و با خود تصور کنید که چگونه می توان از طرح ارائه شده در فیلم خود استفاده کنید. به این ترتیب باید تا وقتی فیلم شما در مرحله پیش تولید است باید کتاب را به تمامی خوانده باشید.

زمانی که نماهای فیلم خود را طراحی می کنید، باید کتاب را کنار دسـت داشـته باشـید و ایده های احتمالی آن را در شکل تصویری صحنه هایتان به کار گیرید و یا شـاید با این وضع بتوانید ایده ای به صحنه خود بیفزایید. یکی از بهترین روش ها اینسـت که چندین تکنیک ارائه شـده در کتاب را باهم ترکیب کرده و در صحنه ای از فیلم به کارگیرید تا به روشی کاملن نوین دست بیابید.

درعین حال به عنوان روشی تازه می توانید کتاب را به برخی از افراد گروه، به عنوان مثال مدیر تولید و بازیگران هدیه کنید. حتم بدانید اگر آنها با روش کار شما آشنا شوند و درک کنند که شما با چه معیارهای بالایی در تولید فیلم سر و کار دارید، بیشتر مایل خواهند شد که این تکنیک ها را در کارشان به کار گیرند.

در مورد تصاویر هر بخش:

هر بخش شامل دو ردیف عکس است. یک ردیف، نماهایی است که از فیلم های مورد بحث تا نشان دهیم که تکنیک مورد نظر چگونه با موفقیت به کار گرفته شده است.

تصاویر دیاگرامی نشان دهنده آنست که چگونه دوربین و بازیگران درصحنه باید مستقر شده و عمل کنند تا جلوه مورد نظر به دست آید. پیکان های سفید نشان دهنده جهت حرکت دوربین و پیکان های سیاه نشان دهنده جهت حرکت بازیگران است.

نماهای نهایی در هر بحث، بازسازی صحنه از طریق عناصر گرافیکی رایانه ای است. تصاویر ردیف دوم با دیگری متفاوت از نماهای برگرفته از فیلم های مورد بحث است و در آنها تغییرات مختصری انجام شده تا نشان دهم که می توان با تغییرات مختصری تکنیک مورد نظر را به صورت بهتری در فیلم به کار گرفت.

www.ketab.ir